23 Νοεμβρίου 1940

Γαλάζια μέρα στην Κορυτσά

Ο ελληνικός στρατός ελευθέρωσε την Κορυτσά κι ολόκληρη τη Βόρεια Ήπειρο, στη διάρκεια των βαλκανικών πολέμων (*βλ. 6.12.1912*).Τον ίδιο καιρό, ο αλβανικός λαός είχε διακηρύξει την ανεξαρτησία του, στον Αυλώνα. Τον Ιούνιο του 1913, οι τότε μεγάλες δυνάμεις υπέγραψαν πρωτόκολλο, με το οποίο αναγνωριζόταν αυτόνομη ηγεμονία της Αλβανίας. Στο νέο κράτος, δόθηκε και η ελληνική τότε Βόρεια Ήπειρος, με σύνορο τα νότια της Κορυτσάς (4.12.1913). Ο ελληνικός στρατός υποχρεώθηκε να αποχωρήσει. Όμως, οι εκεί Έλληνες επαναστάτησαν, σχημάτισαν κυβέρνηση με πρωθυπουργό τον Γεώργιο Ζωγράφο (1863-1920), γενικό διοικητή της Ηπείρου, οργάνωσαν στρατό και νίκησαν τους Αλβανούς που στάλθηκαν εναντίον τους. Παρ' όλα αυτά, με το πρωτόκολλο της Κέρκυρας, η Βόρεια Ήπειρος δόθηκε στην Αλβανία, αν και αναγνωρίστηκε η ελληνικότητά της.

Με την έκρηξη του Α' Παγκόσμιου πολέμου, οι μεγάλες δυνάμεις επέτρεψαν στην Ελλάδα να την ανακαταλάβει. Ξανάγινε ελληνική, έως ότου ο πόλεμος τελείωσε. Τότε (1921), την ξανάδωσαν στην Αλβανία, με ιταλική κυρίως πίεση. Οχτώ χρόνια αργότερα, στις 7 Απριλίου 1939, η Ιταλία έκανε απόβαση στην Αλβανία και την κυρίευσε. Στις 12 Απριλίου, το αλβανικό στέμμα προσφέρθηκε στον βασιλιά Βίκτορα Εμμανουήλ. Στις 28 Οκτωβρίου 1940, η Βόρεια Ήπειρος χρησιμοποιήθηκε ως ορμητήριο για την εισβολή της Ιταλίας στην Ελλάδα. Ξημερώματα, 19 Νοεμβρίου, με την ελληνική αντεπίθεση, ο ιταλικός στρατός οχυρωνόταν στις γραμμές, πίσω από την ελληνοαλβανική μεθόριο (*βλ. 18.11.1940*).

Νέα ελληνική επίθεση ξέσπασε στις 2 το μεσημέρι, στις 21 Νοεμβρίου 1940. Αυτή τη φορά, ο στρατός προέλαυνε μέσα στη Βόρεια Ήπειρο, στις βουνοκορφές πλάι στα αλβανογιουγκοσλαβικά σύνορα. Το πρώτο ύψωμα πάρθηκε με την ξιφολόγχη. Το ίδιο και το δεύτερο. Οι Ιταλοί το ξαναπήραν και το ξανάχασαν. Το πρώτο χιόνι εμπόδιζε τη δράση.

Όμως, ως τη νύχτα, ολόκληρος ο ορεινός όγκος είχε πέσει στα ελληνικά χέρια. Το σκοτάδι δεν εμπόδισε τους Έλληνες να συνεχίσουν την προέλαση. Ξημέρωμα, 22 Νοεμβρίου, βρέθηκαν να έχουν μπροστά τους τον κατήφορο της πλαγιάς. Και πουθενά δεν υπήρχαν Ιταλοί. Στάλθηκαν αναγνωριστικές περιπολίες. Είχαν χαθεί. Γιουγκοσλάβοι των συνόρων έλυσαν το μυστήριο: Μια ατέλειωτη ιταλική φάλαγγα κινιόταν από την Κορυτσά προς πιο βόρεια σημεία. Υποχωρούσαν.

Ο ελληνικός στρατός μπορούσε να προχωρήσει σε όλο το πλάτος του μετώπου. Χωριά και κωμοπόλεις κυριεύονταν δίχως μάχη. Νύχτωνε, όταν στην πλαγιά, στα πόδια των Ελλήνων, φάνηκαν να λαμπυρίζουν τα φώτα της Κορυτσάς. Οι στρατιώτες διατάχτηκαν να σταματήσουν. Προχωρούσαν 27 ώρες χωρίς σταματημό. Δεν γινόταν να μπουν σ' αυτό το χάλι στην πρώτη ελληνική πόλη της Βόρειας Ηπείρου που τύχαινε στο διάβα τους αφότου πέρασαν τα σύνορα. Θα έμπαιναν ξεκούραστοι το επόμενο πρωί. Αλλά, στην Κορυτσά, τους περίμεναν. Ίσως, κάποιοι θα μπορούσαν να προηγηθούν. Διατάχτηκαν ένα τάγμα κι ένας λόχος να κυριεύσουν την πόλη. Ξεκίνησαν αγώνα δρόμου, ποιος θάχε την τιμή να φτάσει πρώτος. Έφτασαν, μαζί, λίγο πριν από τις 6. Στην Κορυτσά, γινόταν χαλασμός. Όπως στα 1912.

Το τάγμα ανέφερε στον συνταγματάρχη. Ο συνταγματάρχης ανέφερε στη μεραρχία: «Ώραν 17.45 σήμερον το υπ' εμέ απόσπασμα εισελθόν Κορυτσάν ελευθέρωσε ταύτην». Η μεραρχία ανέφερε στο γενικό στρατηγείο. Υπήρχαν κι άλλες αναφορές εκεί. Το ανακοινωθέν, στην Αθήνα, μεταδόθηκε από το ραδιόφωνο που πανηγύριζε: «Κορυτσά, Φιλιάται, Λεσκοβίκιον ελευθερώθησαν σήμερον».

Αλλά και το ιταλικό ραδιόφωνο πανηγύριζε: «Οι Έλληνες μπήκαν στην Κορυτσά. Τους αναγκάσαμε να έρθουν σε μέρος που εμείς επιλέξαμε για να δώσουμε τη μάχη και να τους συντρίψουμε».

Κανένας, όμως, δεν άκουγε ιταλικό ραδιόφωνο εκείνο το βράδυ. Στην Αθήνα, ξενυχτούσαν πανηγυρίζοντας. Στην Κορυτσά, κοιμούνταν ήρεμα, να ξυπνήσουν πρωί. Το ξημέρωμα, 23 Νοεμβρίου 1940, όλοι ήταν στο πόδι. Και η πόλη ήταν πνιγμένη στη γαλανόλευκη. Ο ελληνικός στρατός μπήκε με βήμα παρέλασης. Αποθεώθηκε.

Όμως, ο πόλεμος συνεχιζόταν. Οι στρατιώτες ξαναπήραν το δρόμο για πιο βόρεια. Το όνειρο της ελευθερίας θα κρατούσε ακόμη τεσσεράμισι μήνες.

1531: Στην Ελβετία υπογράφεται η συνθήκη του Κάπελ που δίνει τέλος στον δεύτερο εμφύλιο πόλεμο και αναγνωρίζει τις ρωμαιοκαθολικές περιοχές ως μέρος της Ελβετικής Συνομοσπονδίας.

1859: Γεννιέται στη Νέα Υόρκη ο Ουίλιαμ Χ. Μπόνι, γνωστός ως «Μπίλι ο Τρομερός» (Μπίλι δε Κιντ). Πασίγνωστος παράνομος, διέπραξε τον πρώτο του φόνο όταν ήταν μόλις 12 χρόνων. Τελικά σκοτώθηκε από τον σερίφη Πατ Γκάρετ.

1942: Ο Γερμανός στρατάρχης Πάουλους παγιδεύεται στο Στάλινγκραντ, καθώς ο Χίτλερ του έχει απαγορεύσει την αναδίπλωση. Η μάχη του Στάλινγκραντ έχει εξελιχθεί σε οδυνηρό για τους Ναζί αγώνα γοήτρου.

1961: Η Δομινικανική Δημοκρατία αλλάζει το όνομα της πρωτεύουσάς της από Τσιουντάντ Τρουτζίλο, σε Σάντο Ντομίνγκο (Άγιο Δομίνικο).

1980: Σεισμός μεγέθους 7,2 βαθμών της κλίμακας Ρίχτερ πλήττει το Έμπολι της Νότιας

Ιταλίας, σκοτώνοντας 2.735 άτομα και τραυματίζοντας τουλάχιστον 7.500.

1995: Ο πρόεδρος της Σερβίας Σλόμπονταν Μιλόσεβιτς αναγκάζει τους Σερβοβόσνιους να δεχτούν συμφωνία ειρήνης για την οποία είχαν εγγυηθεί οι ΗΠΑ. Η συμφωνία ήταν το κλειδί για τη λήξη των κυρώσεων διάρκειας τριάμισι χρόνων του ΟΗΕ στην Γιουγκοσλαβία.

2003: Μετά από ειρηνική αλλά μαχητική εξέγερση του λαού, παραιτείται από πρόεδρος της Γεωργίας και αναχωρεί από την χώρα ο Έντουαρντ Σεβαρνάτζε. Είχε ορκιστεί πρόεδρος στις 10 Μαρτίου του 1992 με προορισμό να ειρηνεύσει την χώρα.

2006: Σε βομβιστική επίθεση σε συνοικία σιιτών στη Βαγδάτη, σκοτώνονται 202 άτομα και τραυματίζονται πάνω από 250. Είναι η πιο αιματηρή μέρα του ακήρυκτου εμφύλιου πολέμου από την πτώση του Σαντάμ Χουσεΐν.

2010: Ο αρχηγός της ΝΔ, Αντώνης Σαμαράς, διαγράφει από το κόμμα τον βουλευτή Ηρακλείου, Λευτέρη Αυγεράκη. Είναι ο τέταρτος μέσα σε ένα χρόνο, μετά τους Σκυλακάκη, Μαρκογιαννάκη και Κιλτίδη.

Η 23η Νοεμβρίου στον πολιτισμό

23 Νοεμβρίου 1976

Ο Αντρέ Μαλρό

Παιδί οικογένειας πλουσίων, ο Αντρέ Μαλρό γεννήθηκε στις 3 του Νοέμβρη του 1901 στο Παρίσι. Στα 21 του, αναζητούσε ένα αρχαίο ναό των Χμερ στην άγρια ζούγκλα της υπό γαλλική κατοχή Καμπότζης. Τον βρήκε κατεστραμμένο. Μάζεψε μερικά δείγματα και γύρισε στην πρωτεύουσα, Πνομ Πενχ. Τον φυλάκισαν. Αποφυλακίστηκε φανατικός αντιαποικιοκράτης. Εργάστηκε για τη δημιουργία της Ένωσης του Ανάμ, προδρόμου των Βιετ Μινχ κι εξέδωσε την εφημερίδα «Ινδοκίνα στις αλυσίδες». Διέσχισε Κίνα, Αφγανιστάν και Ιράν κι έγραψε για την αλληλεπίδραση της ελληνικής και της βουδιστικής τέχνης (1929). Είχαν προηγηθεί τα μυθιστορήματά του «Πειρασμός της Δύσης» (1926) και «Κατακτητές» (1928). Ακολούθησαν ο «Βασιλικός τρόπος» (1930). Το 1933, τιμήθηκε με το βραβείο Κονκούρ για την «Ανθρώπινη μοίρα». Μετείχε ενεργά σε αντιναζιστικές και αντιρατσιστικές οργανώσεις, πολέμησε στον ισπανικό εμφύλιο, εντάχθηκε στη γαλλική αντίσταση κατά των ναζί, αιχμαλωτίστηκε, υπέστη εικονική εκτέλεση, δραπέτευσε και γνωρίστηκε με τον Σαρλ Ντε Γκολ. Με την απελευθέρωση, έγινε για λίγο υπουργός Πληροφοριών κι έπειτα αποσύρθηκε στη Βόρεια Γαλλία όπου έγραψε το μνημειακό έργο «Οι φωνές της σιωπής», ιστορία και φιλοσοφία της παγκόσμιας τέχνης (1951), και το «Μουσείο χωρίς τοίχους» (1954). Η άνοδος του Ντε Γκολ στην προεδρία της δημοκρατίας τον έφερε να γίνεται υπουργός Πολιτισμού (1958). Έμεινε στη θέση αυτή δέκα χρόνια, φέρνοντας επανάσταση στα πολιτιστικά πράγματα της Γαλλίας. Πέθανε στις 23 του Νοέμβρη του 1976. Στις 23 του Νοέμβρη του 1996, η τέφρα του ξεθάφτηκε και εναποτέθηκε στο Πάνθεον του Παρισιού.

1876: Γεννιέται στο Κάδιξ της Ισπανίας ο συνθέτης Μανουέλ ντε Φάλα.

1889: Γίνεται η εγκατάσταση του πρώτου τζουκ μποξ στο σαλούν Παλέ Ρουαγιάλ του Σαν Φρανσίσκο.

1933: Γεννιέται ο Πολωνός συνθέτης, Κρζίσζτοφ Πεντερέτσκι, γνωστός για τα αξιόλογα έργα του, μεταξύ των οποίων ο «Θρήνος για τα θύματα της Χιροσίμα».

1995: Πεθαίνει ο Γάλλος σκηνοθέτης του νέου κύματος Λουί Μαλ. Τα γνωστότερα έργα του είναι «Η Ζαζί στο μετρό», το «Αντίο παιδιά» και το «Ατλάντικ Σίτι».

2000: Στα 78 του χρόνια, πεθαίνει ο Τσέχος αθλητής Εμίλ Ζάτοπεκ, ο «άνθρωπος ατμομηχανή», όπως είχε αποκληθεί. Στους Ολυμπιακούς του Ελσίνκι, μέσα σε μια εβδομάδα, είχε κατακτήσει τρία χρυσά μετάλλια, καλύπτοντας συνολική απόσταση 67 χλμ. (10.000 μ., 5.000 μ. και μαραθώνιο).

2018: Σε ηλικία 83 χρόνων, πεθαίνει η Νταίζη Μαυράκη. Είχε εκλεηεί σταρ Ελλάς το 1954, η μετά τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο.